

IT
STOPS
NOW.

Priemonių rinkinys

Seksualinio priekabiavimo ir
prievartos šalinimas trečiojo
lygio švietimo institucijose

Finansuoja
Europos Sąjunga

**IT
STOPS
NOW.**

Seksualinio priekabiavimo ir prievartos
šalinimas trečiojo lygio švietimo institucijose

Paskelbta 2019 m. kovo mėn.

Turinys

Padėka	06
Terminai ir santrumpos	08
Pratarmė	10
Pirma dalis Seksualinio priekabiavimo ir prievartos samprata, iššūkiai ir atsako galimybės	12
Antra dalis Tyrimai, informacijos rinkimas ir smurto dėl lyties samprata	20
Trečia dalis Kultūros keitimas ir pagalba darbuotojams. Mokymai	26
Ketvirta dalis Seksualinio priekabiavimo ir prievartos aukštojo mokslo institucijose šalinimo strategijos, pranešimo apie SPP atvejus ir SPP atvejų tyrimo tvarka	30
Penkta dalis Pokyčių kampanija	36
Išnašos	42

**Iš tiesų, nėra žmonių „be
balso“. Yra tik tie, kurie
specialiai nutildomi, arba tie,
kurių nenorima girdėti.**

Arundhati Roy

Padėka

Šį leidinį parengė Seksualinio priekabiavimo ir prievartos šalinimo trečiojo lygio švietimo institucijose (ESHTE) projekto komanda. Moterų teisių organizacijos pasiryžusios kurti visuomenę, kurioje vyrautų lygios teisės, nebūtų seksualinio priekabiavimo ir prievartos, ir siekia šviesti ir informuoti visuomenę lyčių lygių teisių klausimais, kurti lyčių politiką ir skatinti jos plėtrą.

Norime nuoširdžiai padėkoti seksualinę prievartą išgyvenusioms moterims, stiprioms asmenybėms, pasidalijusioms su mumis savo patirtimi. Visuomenė privalo ne tik išgirsti jų balsus, bet mokytis iš jų istorijų ir pritaikyti išmoktas pamokas.

Airijos nacionalinė moterų taryba (NWCI)

Tara Brown
Sarah Clarkin
Orlaith Grehan
Sarah Henry
Jennifer McCarthy Flynn Orla
O'Connor
Silke Paasche

Škotijos seksualinės prievartos krizių centras (RCS)

Hannah Brown
Kathryn Dawson
Loraine Williams

Kipro Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas (MIGS)

Lara Bastajian
Susana Pavlou
Artemis Michael

Lietuvos Moterų informacijos centras (MIC)

Dovilė Rūkaitė
Jūratė Šeduikienė
Virginija Šidlauskienė

ESHTE projektas grindžiamas bendradarbiavimu ir bendryste ir būtų neįmanomas be mūsų partnerių ir bendradarbių iš aukštojo mokslo institucijų, studentų organizacijų, vyriausybės departamentų, specializuotų nevyriausybinių organizacijų paramos ir Europos Sąjungos finansavimo. Dėkojame:

Aukštojo mokslo institucijoms

- Atlono technologijų institutas
- Dublino miesto universitetas
- Dandalko technologijų institutas
- Glazgo Kaledonijos universitetas
- Meno ir dizaino technologijų institutas Dún Laoghaire
- Miuncheno Ludwigo Maximiliano universitetas
- Belfasto Karalienės universitetas
- Šiaulių universitetas
- Dublino technologijų institutas
- Dublino Trejybės koledžas
- Korko universitetinis koledžas
- Dublino universitetinis koledžas
- Glazgo universitetas
- Limeriko universitetas
- Nikosijos universitetas

Studentų organizacijoms

- Dublino universitetinis koledžo Studentų sąjunga „Consent“
- Dublino miesto universiteto Studentų sąjunga
- Dublino technologijų instituto Studentų sąjunga
- Europos studentų sąjunga
- Galvėjaus feministų draugija
- Glazgo Kaledonijos universiteto Studentų asociacija
- Glazgo universiteto Studentų atstovybės taryba
- Airijos studentų sveikatos asociacija
- Airijos nacionalinis universitetas

- Belfasto Karalienės universiteto Studentų sąjunga
- Šiaulių universiteto Studentų asociacija
- Dublino Trejybės koledžo Studentų sąjunga
- Airijos studentų sąjunga
- Korko universitetinio koledžo Feministų draugija
- Korko universitetinio koledžo Studentų sąjunga
- Dublino universitetinio koledžo Studentų sąjunga

Valstybinėms organizacijoms

- Airijos policija *An Garda Síochána*
- Cosc: Airijos nacionalinis smurto artimoje aplinkoje, seksualinio smurto ir smurto dėl lyties prevencijos biuras
- Airijos švietimo ir įgūdžių departamentas
- Airijos teisingumo ir lygių teisių departamentas
- Europos Komisija

Nevyriausybinių ir paramos organizacijoms

- Glazgo universiteto mokymų organizacija „Let’s Talk“
- Dublino seksualinės prievartos krizių centras
- Europos moterų lobistinė organizacija
- Galvėjaus seksualinės prievartos krizių centras
- Glazgo seksualinės prievartos krizių centras
- Airijos žmogaus teisių ir lygių galimybių komisija
- Korko seksualinės prievartos krizių centras

Santrumpos

CEDAW	JT konvencija dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims
ET	Europos Taryba
DoJE	Teisingumo ir lygių galimybių departamentas (Airija)
EK	Europos Komisija
EIGE	Europos lyčių lygybės institutas
ESHT	seksualinio priekabiavimo ir prievartos šalinimas trečiojo lygio švietimo institucijose
ES	Europos Sąjunga
FRA	Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra
SDL	smurtas dėl lyties
GDPR	Bendras duomenų apsaugos reglamentas
GREVIO	Kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje ekspertų grupė
AM	aukštasis mokslas
AMI	aukštojo mokslo institucija
ŽI	žmogiškieji ištekliai
LGBTQ+	lesbiečių, gėjų, biseksualų, transseksualų, neapsisprendusiųjų dėl lyties ir susijusios bendruomenės
MIGS	Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas (Kipras)
MoU	Susitarimo memorandumas (<i>Memorandum of Understanding</i>)
NAC	Nacionalinis konsultacinis komitetas
NVO	nevyriausybinių organizacijų
NWCI	Airijos nacionalinė moterų taryba
RCS	Škotijos seksualinės prievartos krizių centras
SATU	Seksualinio smurto sukeltų traumų padalinys (Airija)
SDG	darnaus vystymosi tikslas
SO	studentų organizacija
SPP	seksualinis priekabiavimas ir prievarta
SGP	studentų gerovės pareigūnai
JK	Jungtinė Karalystė
JT	Jungtinės Tautos
MIC	Moterų informacijos centras (Lietuva)

Pastaba dėl terminų

Terminas „SPP išgyvenęs asmuo“ šiame leidinyje vartojamas asmenims, patyrusiems seksualinį priekabiavimą ir prievartą (SPP), apibūdinti ir apima platų patirčių spektrą.

Terminų „auka“, „skundo pateikėjas“, „smurtautojas“ ir „kaltinamasis“ vartojimas priklauso nuo aptariamos temos ir nuo jų tinkamumo arba paplitimo teisiniame ir procedūriniame kontekste.

A person with long dark hair, wearing a red sweater and blue jeans, is holding a red rectangular sign with the word "RESPECT" in white, bold, italicized capital letters. The sign is held in front of a large, light-colored paper cutout of a hand, which is positioned against a dark brick wall. To the left of the hand cutout, there is a white banner with blue text that includes a large quotation mark and the words "TAKE IT".

RESPECT

Pratarmė

Seksualinis priekabiavimas ir prievarta (SPP) yra sisteminė visame pasaulyje paplitusi problema, kurios pagrindą sudaro lyčių nelygybė ir žalingi lyčių stereotipai ir normos. Moterys ir įvairios socialinės atskirties grupės nuolat patiria SPP, tačiau duomenys rodo, kad aukštojo mokslo institucijose (AMI) tikslingai taikomos prevencinės intervencijos galėtų paskatinti visus visuomenės sluoksnius apimančius kultūrinius pokyčius, sumažinti SPP paplitimą visuomenėje ir padėtų siekti lyčių lygybės.

SPP išgyvenę asmenys patiria rimtų trumpalaikių ir ilgalaikių padarinių, paveikiamos jų galimybės mokytis ir (arba) dirbti, psichinė ir fizinė sveikata, saugumo ir pasitikėjimo savimi jausmas. Dauguma SPP išgyvenusių asmenų yra moterys ir socialinę atskirtį patiriančios visuomenės grupės, todėl jų atskirtis dėl šių patirčių tik didėja, sukuriama dar didesnės kliūtys lygybei siekti ir kultūroje susiklosčiusiai galios dinamikai keisti.

SPP paplitimą lemia ir skatina tiek aiškiai pastebimi, tiek užslėpti elgesio modeliai ir požiūriai. Pavyzdžiui, seksualinis priekabiavimas gali vykti visiškai atvirai – darbo vietose, gatvėje, internete. Jeigu toks smurtautojų elgesys priimamas, nutylimas arba normalizuojamas, SPP išgyvenantys asmenys jaučia, kad visuomenė jų nepalaiko.

Pastaraisiais metais *#MeToo* ir kiti nacionaliniai judėjimai padarė didelį poveikį ir paskatino SPP išgyvenusius asmenis prabilti ir pasipriešinti auką kaltinančiai retorikai. Šiuo metu svarbu, kad SPP

išgyvenusių asmenų pareigą apie tai pranešti pakeistų visuomenės įsipareigojimas užtikrinti, kad SPP nebebūtų laikomas norma.

Šiuo leidiniu nesiekama atkartoti AM sektoriuje sukurtų informatyvių akademinų išteklių ir priemonių, kuriais siekiama spręsti SPP problemas. Šie ištekliai labai vertingi ir kai kurie iš jų prieinami Seksualinio priekabiavimo ir prievartos šalinimo trečiojo lygio švietimo institucijose (ESHTE) projekto tinklalapyje. ESHTE projekto komandą sudaro keturios nevyriausybinės moterų teisių organizacijos, turinčios svarios socialinių pokyčių skatinimo patirties. Derinant šią patirtį su iš pirmųjų lūpų gautomis žiniomis apie SPP, projektu siekiama sukurti ir AM institucijų darbuotojams ir studentams suteikti praktinių pagalbos priemonių, pagrįstų dėmesiu asmeniui ir trauminės patirties suvokimu, ir paskatinti patikėti, kad jie turi galimybę pakeisti savo institucijų ir universitetų bendruomenių kultūrą.

Orla O'Connor

Airijos nacionalinės moterų tarybos direktorė

Sandy Brindley

Škotijos seksualinės prievartos krizių centro vadovė

Susana Pavlou

Kipro Viduržemio jūros regiono lyčių studijų instituto direktorė

Dovilė Rūkaitė

Lietuvos Moterų informacijos centro projektų vadovė

Pirma dalis

Seksualinio priekabiavimo ir
prievartos samprata, iššūkiai ir
atsako galimybės

Išvadas

ESHTE projektas pradėtas 2016 m. spalį, o juo siekiama „kovoti su seksualinio priekabiavimo ir prievartos apraiškomis ir sukurti nulinės tolerancijos aplinką Europos universitetuose ir trečiojo lygio švietimo institucijose formuojant feministinį požiūrį ir analizuojant SPP prieš studentes priežastis ir padarinius“.

Projektui vadovavo Airijos nacionalinė moterų taryba (NWC), projekto partneriai – Kipro Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas (MIGS), Lietuvos moterų informacijos centras (MIK) ir Škotijos (JK) seksualinės prievartos krizių centras (RCS), asocijuotasis partneris – Vokietijos moterų lygių teisių biuras. Projektą finansavo Europos Komisija: Teisingumo ir vartotojų reikalų generalinis direktoratas pagal Daphne III programą.

ESHTE projektas pagrįstas dviem svarbiais Europos Sąjungoje (ES) atliktais tyrimais. Pirma, ES atliktu tyrimu „Smurtas dėl lyties, persekiojimas ir nusikaltimo baimė“, kuriame buvo tiriamas studentų patiriamas seksualinis priekabiavimas, smurtas ir persekiojimas Vokietijoje, Lenkijoje, JK, Italijoje ir Ispanijoje, ir nustatyta:

- daug studentų patiria SPP, sukeliančią rimtų padarinių jų gerovei ir akademiniams rezultatams;
- apie SPP atvejus dažniausiai nepranešama dėl plačiai paplitusio įsitikinimo, kad smurtą dažniausiai patiria neturtingos ir neišsilavinusios moterys. Dėl šio įsitikinimo studentėms buvo sunku suderinti seksualinės prievartos patirtį ir savęs, kaip savimi pasitikinčios, nepriklausomos moters, įvaizdį.²

Tyrimas atskleidė, kad būtina sukurti ir studentus, ir universiteto darbuotojus apimančias strategines priemones, įskaitant:

- informavimą, kuris pripažintas pagrindine priemone, padedančia sumažinti gėdos ir kaltės jausmą ir paskatinti studentus pranešti apie patiriamą prievartą;
- bendrą universiteto politiką, kurioje būtų griežtai netoleruojamas seksualinis smurtas dėl lyties.

Antra, 2014 m. ES pagrindinių teisių agentūros 28 valstybėse narėse atliktose apklausose dėl smurto prieš moteris nustatyta, kad smurtą dažniausiai patiria 18–29 metų moterys: tai yra tokio amžiaus, kuris sutampa su vidutiniu studentų amžiumi.¹

Be šio leidinio ir priemonių rinkinio rengimo, siekdama projekto tikslų, ESHTE komanda vykdė ir kitas toliau nurodytas veiklas:

- parengė duomenų apie ES aukštojo mokslo institucijose (AMI) studijuojančių moterų patiriamo SPP paplitimą apžvalgą;
- dirbo su SPP tikslinėmis grupėmis: Kipro, Airijos, Lietuvos ir Škotijos universitetų darbuotojais ir studentais;
- surengė aštuonias bandomąsias mokymų apie SPP sesijas valstybių partnerių AMI darbuotojams;
- vykdė projekto metu sukaupytą žinių sklaidą per projekto baigiamąją konferenciją Dubline ir visose valstybėse partnerėse surengtus seminarus;
- rengė ir vykdė SPP kultūrai keisti skirtą kampaniją „Stabdykime tai dabar“ Europos AM institucijose;
- rengė informacinius internetinius seminarus SPP temomis.

Pagrindiniai feministiniai principai

β Bendruomeniškumas ir dalijimasis patirtimi grįstomis žiniomis

Nors paskiri asmenys ir gali paskatinti pokyčius, kultūrai pakeisti reikia sutelktų bendruomenių ir visuomenės pastangų. Visi ESHTe partneriai glaudžiai bendradarbiavo su AMI partneriais, siekiančiais šalinti SPP. Projektui vadovavusi NWCI projekto veikloms dalyvaujančiose valstybėse koordinuoti įsteigė Nacionalinį konsultacinį komitetą (NAC), kurio nariais tapo projekte dalyvaujančių AMI darbuotojų ir studentų organizacijų (SO), Airijos teisingumo ir lygių galimybių departamento (DoJE), seksualinio smurto prevencijos srityje besispecializuojančių nevyriausybinių organizacijų ir Airijos policijos (*An Garda Síochána*) atstovai. Taip sukurta bendra saugi erdvė diskusijoms, leidusi atsiskleisti skirtingiems požiūriams ir perspektyvoms ir padėjusi įveikti susiskaldymą pagal socialines ir veiklos sritis, kuris neretai tampa pokyčių stabdžiu.

β Galios dinamikos keitimas

SPP nėra izoliuotas reiškinys: jo apraiškos neatsiejamoms nuo socialiniu, ekonominiu ir politiniu lygiu egzistuojančios nelygybės. Moterims ir socialinę atskirtį patiriančioms visuomenės grupėms dažniausiai nepakankamai atstovaujama sprendimus priimančiose valstybės galios struktūrose. Jų patirtis ir perspektyva dažnai ignoruojama, o įstatymus kuria, strategijas brėžia ir prioritetus nustato galią turintys visuomenės sluoksniai. Aukštojo mokslo institucijos galės imtis adekvačių priemonių prieš SPP tik tada, kai institucijų kultūroje bus aiškiai atskleista galios dinamika ir siekiama, kad visuose valdymo lygiuose būtų užtikrinta lyčių lygybė ir atstovavimas.

β Įtraukumas

Seksualinį smurtą patiria visos bendruomenės, tačiau dėl įvairiais lygiais išgyvenamos nelygybės kai kurios visuomenės grupės šį smurtą patiria neproporcingai dažnai. Būtina užtikrinti, kad programose, strategijose, mokymuose ir įvairiose kampanijose būtų integruojamos žinios, kaip skirtingi tapatybės aspektai, įskaitant rasę, lytį, klasę, seksualinę orientaciją ir gebėjimus, lemia šių grupių tarpusavio sąveiką ir sąveiką su SPP išgyvenusiais asmenimis.

Tarptautinių ir ES teisės aktų nuostatos dėl smurto dėl lyties ir seksualinio priekabiavimo ir prievartos

Vykdamas ESHTe projektą parengtoje duomenų apie SPP paplitimą Europos AM institucijose apžvalgoje išsamiau aprašomos teisės aktų nuostatos dėl smurto dėl lyties (SDL), o čia pateikiame glaustą informaciją.

β Tarptautinė teisė

1979 m. **Jungtinių Tautų (JT) konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims (CEDAW)** 5 straipsnyje valstybės raginamos „pakeisti socialinius ir kultūrinius vyrų ir moterų elgesio modelius, kad išnyktų prietarai, papročiai ir visokia kitokia praktika, pagrįsta vienos lyties nepilnavertiškumo ar pranašumo idėja arba stereotipišku vyrų ir moterų vaidmeniu“.

1993 m. JT Generalinės Asamblėjos deklaracijoje dėl smurto prieš moteris panaikinimo toliau plečiamos CEDAW nuostatos ir pripažįstama, kad SDL yra tuo pat metu ir lyčių nelygybės apraiška, ir vienas iš būdų diskriminacijai dėl lyties, lyčių nelygybei ir teisingumo stokai įtvirtinti. Deklaracijoje smurtas prieš moteris apibrėžiamas kaip „bet koks smurtas dėl lyties, kuris moteriai sukelia arba gali sukelti fizinę, seksualinę arba psichologinę žalą arba kančią“. Deklaracijoje tvirtinama, kad „smurtas prieš moteris reiškiasi dėl istoriškai susiklosčiusios nelygybės tarp vyrų ir moterų, dėl kurios susiformavo vyrų dominavimas ir moterų diskriminacija ir kuri trukdo visiškai įgyvendinti moterų teisių pažangą“.

Galiausiai, 1995 m. vykusioje **Ketvirtojoje pasaulio moterų konferencijoje** priimta **Pekino deklaracija ir veiksmų platforma**, kurioje valstybės, tarptautinės organizacijos ir nevyriausybines organizacijos raginamos naikinti visų formų smurtą prieš moteris.³

Darnaus vystymosi tikslai

5 tikslas. Pasiekti lyčių lygybę ir moterų ir mergaičių įgalėjimą

5.2. Panaikinti visų formų smurtą prieš moteris ir mergaites valstybinėje ir privačioje aplinkoje, įskaitant prekybą moterimis ir mergaitėmis ir seksualinį ir kitokį jų išnaudojimą.

16 tikslas. Skatinti taikias ir įtraukias visuomenes darniam vystymuisi, suteikti visiems galimybes reikalauti teisingumo ir kurti veiksmingas, atsakingas ir įtraukias institucijas visais lygiais

16.1. Labai sumažinti visų formų smurtą ir jo sukeltų mirčių skaičių visame pasaulyje.

β Europos Sąjungos teisė

ES taip pat skyrė nemažai dėmesio moterų patiriamam SPP: Europos Parlamentas, Europos Vadovų Taryba ir Europos Komisija priėmė nemažai šiai problemai spręsti skirtų rezoliucijų, išvadų ir strateginių dokumentų.

Stambulo konvencija šiuo metu yra vienas iš daugiausia galios turinčių teisiškai privalomų ES dokumentų, skirtų smurto prieš moteris problemai spręsti.⁴ Konvencijoje smurtas prieš moteris apibrėžiamas kaip „žmogaus teisių pažeidimas ir reiškia visus smurto dėl lyties veiksmus, dėl kurių moterys patiria arba gali patirti fizinę, seksualinę, psichologinę arba ekonominę žalą ar kančias, įskaitant grasinimą įvykdyti tokius veiksmus, prievartą arba savavališką laisvės atėmimą, nesvarbu, ar tie veiksmai būtų vykdomi viešajame, ar privačiame gyvenime“.

Konvencijoje nurodomos įvairios smurto formos, įskaitant seksualinį smurtą, seksualinį priekabiavimą, prievartavimą, persekiojimą ir psichologinį smurtą, ir reikalaujama, kad valstybės imtųsi visų būtinų smurto prevencijos priemonių, užtikrintų smurtą išgyvenusių asmenų apsaugą ir smurtautojų baudžiamąjį persekiojimą.

Nusikaltimų aukų teisių direktyva užtikrinami būtiniausi nusikaltimų aukų, neatsižvelgiant į jų pilietybę, teisių užtikrinimo, paramos teikimo ir apsaugos standartai ES.⁵ 2015 m. lapkritį įsigaliojusioje direktyvoje numatytos įvairios priemonės, apie kurias turėtų žinoti AMI, įskaitant nusikaltimų aukų teisę į kompensaciją ir ES mastu galiojančias apsaugos priemones.

Kai kurie seksualinio priekabiavimo ir prievartos aukštojo mokslo institucijose duomenys

68 %

Penkiose ES valstybėse narėse atliktos apklausos duomenimis, 47–68 % moterų teigė AM studijų metu patyrusios seksualinį priekabiavimą, pasireiškusį nepageidaujamu žodiniu ar bauginančiu seksualinio pobūdžio elgesiu.⁶

2 %

JK 2 % seksualinės prievartos aukų ne tik jautėsi galinčios apie prievartą pranešti universiteto administracijai, bet ir buvo patenkintos pranešimo procedūra.¹⁰

62 %

Ispanijoje 62 % studentų patyrė smurtą dėl lyties arba tapo jo liudininkais universiteto miestelyje.⁷

Vyras Vyras Vyras Vyras

Viena iš 4 jaunų moterų bent kartą patyrė seksualinį persekiojimą arba priekabiavimą internete.¹¹

7 %

Škotijoje ir JK 7 % studentų patyrė seksualinę prievartą, o 68 % patyrė seksualinį priekabiavimą, įskaitant nepageidaujamą lietimą, lytinių organų demonstravimą ir seksualinio pobūdžio komentarus.⁸

92 %

Airijos nacionalinio seksualinio smurto sukeltų traumų padalinio (SATU) 2015 m. veiklos ataskaitos duomenimis, dėl išprievartavimo arba seksualinio smurto kreipėsi 685 asmenys, iš jų 92 % buvo moterys ir 45 % nurodė esą studentai.¹²

11 %

Airijoje 11 % studentų patyrė nepageidaujamą seksualinio pobūdžio elgesį, 5 % išprievartavimą, 3 % bandymą išprievartauti.⁹

Visą AM instituciją apimančių priemonių sistema

Kuriamos įvairios SPP šalinimo AM institucijose sistemos. Toliau pateikiama keletas bendrų struktūrų.

Visą instituciją apimantys būdai

- Kurti visą instituciją apimančią strategiją ir procedūras, skirtas reaguoti į SPP prieš studentes atvejus.
- Į visų institucinio atsako aspektų kūrimą, priežiūrą ir peržiūrą įtraukti studentų organizacijas.
- Reguliariai vertinti intervencines priemones ir strategijas.
- Įsteigti visų sektorių atstovus įtraukiantį organą gairėms dėl disciplinavimo priemonių, kurios gali apimti ir baudžiamąsias priemones, taikymo kurti.
- Užtikrinti, kad institucijos kultūros pokyčiams pritartų vadovai.

Prevenција

- Įgyvendinti įrodymais grįstą programą, kurios tikslas keisti seksualinį smurtą skatinančią kultūrą, įskaitant normas, įsitikinimus ir vertybes.
- Kurti studento ir universiteto partnerystės susitarimus.
- Siekti nulinės tolerancijos visose institucijos veiklos srityse, įskaitant ŽI valdymo procedūras.

Intervencija ir atsakas

- Užtikrinti, kad universitete būtų pakankamai informuojama apie SPP išgyvenusius asmenis prieinamos pagalbos priemonės.
- Siekti, kad pranešimo apie seksualinio smurto ir prievartavimo atvejus tvarka būtų aiški, prieinama ir reprezentatyvi, įskaitant centralizuotos pranešimo sistemos sukūrimą.
- Vykdyti darbuotojų mokymus.
- Plėtoti ir palaikyti ryšius su vietos specializuotą pagalbą teikiančiomis organizacijomis.
- Sukurti ir palaikyti tvirtus ryšius su vietos policijos ir sveikatos apsaugos tarnybomis.

Universiteto bendruomenė – tikslinės grupės ir įsitraukimo tyrimas

Vykdamas ESHT projektą buvo ne tik surinkti duomenys apie SPP paplitimą, bet ir dirbama su tikslinėmis grupėmis, kurios padėjo rinkti informaciją, konsultavo kuriant priemonių rinkinį ir „Stabdykime tai dabar“ kampaniją, padėjo vystyti darbuotojų mokymų modulius. Dirbant su tikslinėmis grupėmis buvo naudojami bendruomeniniai metodai: į veiklas įtraukiamos suinteresuotosios šalys ir analizuojami jų požiūriai, patirtys, sunkumai ir galimybės šalinant SPP aukštojo mokslo institucijose.

ESHT projekto partneriai tikslinių grupių veiklas organizavo kartu su AMI partneriais. Iš viso Kipre, Lietuvoje, Airijoje ir Škotijoje surengtos 25 darbuotojų ir studentų tikslinių grupių diskusijos, kuriose dalyvavo 12 AM institucijų.¹³ Tikslinėse grupėse vyko struktūruotais klausimynais grįstos diskusijos, tačiau diskusijų dalyviai galėjo aptarti ir tik jų institucijai svarbius konkrečius klausimus ir problemas.

Tikslinėse grupėse SPP problema buvo aptariama atsižvelgiant į visą universiteto bendruomenę. Diskusijos apėmė toliau aprašytas sritis.

1. Pirmo lygio prevencija. Kultūra, švietimas ir kampanijos

- SPP paplitimo AM institucijoje (universiteto miestelyje ir už jo ribų) suvokimas.
- Informacija apie AMI ar kitų organizacijų rengiamas kovos prieš SPP kampanijas ir iniciatyvas.
- SPP teisinio konteksto supratimas.

2. Antro lygio prevencija. Institucijų atsakas ir pagalba

- Žinios apie strategijas, procesus, asmenis ir procedūras.
- Išorės tarnybų (pvz., policijos) vaidmuo.
- Prieinami mokymai.

3. Trečio lygio prevencija. Institucinės sistemos

- Informacija apie su SPP problemomis dirbančias AMI darbuotojų ar studentų grupes.
- Tarpinstitucinės sistemos.
- Valstybės palaikomos sistemos.

Valstybė	AMI darbuotojų tikslinių grupių skaičius	Dalyvavusių AMI darbuotojų skaičius	Studentų tikslinių grupių skaičius	Dalyvavusių studentų skaičius
Kipras	1	9	2	12
Lietuva	1	16	1	19
Airija	6	31	10 ¹⁴	118
Škotija	2	9	2	12

β Tikslinių grupių darbo rezultatų apžvalga

Dauguma tikslinių grupių dalyvių SPP klausimą AM institucijose aptarė pirmą kartą. Nepaisant Airijos, Škotijos, Kipro ir Lietuvos teisinių ir politinių sistemų skirtumų, AMI darbuotojai ir studentai nurodė panašias problemas. Kai kuriose tikslinėse grupėse kalbant apie seksualinį priekabiavimą buvo keliamas ir platesnis lyčių lygybės klausimas: vienas AMI darbuotojų atstovas teigė, kad institucijoje „vyrauja kultūra, kelianti problemų moterims“, o kitas pastebėjo, jog institucijoje „dirbančios moterys nejaučia galinčios kelti kai kuriuos klausimus, įskaitant priekabiavimą ir darbo užmokesčio atotrūkį“. Paaiškėjo, kad daugelis dalyvių nemanė, kad SPP problemas galima spręsti tik susitelkiant į studentus ir kad reikia imtis visą universiteto bendruomenę apimančių metodų. Dauguma dalyvių sutiko, kad AM institucijos nesiima pakankamų priemonių SPP problemai spręsti.

β Seksualinio smurto paplitimas

Visų tikslinių grupių dalyviai žinojo apie jų AMI bendruomenėje įvykusius SPP atvejus, įskaitant išprievartavimus, persekiojimą, slaptą filmavimą ir fotografavimą, seksualinį priekabiavimą internete ir nepageidaujamą seksualinio pobūdžio elgesį. Dauguma paminėtų atvejų buvo studentų patirtys („tai patyrė daug mano draugų“), atkreiptas dėmesys į podoktorantūros studijų dalyvių, kuriuos sunku priskirti darbuotojų ar studentų kategorijai, pažeidžiamumą.¹⁵ Dauguma paminėtų seksualinės prievartos atvejų vyko įvairiuose renginiuose ne universiteto aplinkoje, taip pat

paaikškėjo, kad vis dažniau pasitaiko seksualinio priekabiavimo internete. Tikslinių grupių dalyviai nurodė, jog labai svarbu imtis pirmaisiais metais studijuojantiems asmenims skirtų iniciatyvų, kad būtų nubrėžtos elgesio ribos. Daugumoje tikslinių grupių SPP prieš darbuotojus klausimas nebuvo keliamas, tačiau tais atvejais, kai jis buvo iškeltas, pabrėžiama, kad problema labai rimta.

Beveik visos tikslinės grupės pritarė, kad:

- AM institucijų vaidmuo labai svarbus keičiant SPP kultūrą, bet jų atsakas į SPP yra nepakankamas;
- SPP šalinti institucijose trūksta aiškaus sisteminio pagrindo (pvz., lyčių lygybės normų);
- darbuotojams ir studentams trūksta žinių apie SPP formas, už kurias nustatyta baudžiamoji atsakomybė;
- trūksta konkrečių su SPP susijusių strategijų ir procedūrų;
- darbuotojams nerengiami mokymai, kaip elgtis studentui pranešus apie SPP, ir nėra aiškos tvarkos, kaip apie SPP pranešusį studentą nukreipti į papildomas paslaugas teikiančias tarnybas;
- kai kurios SPP formos normalizuotos ir ne visada atpažįstamos kaip SPP;
- problemą didina ir ją spręsti trukdo įsigalėjusi aukos kaltinimo retorika ir pasekmių (tiek institucijai, tiek pačiam smurtautojui) baimė.

Lyderystė ir kultūros pokytis

Bet kurios AM institucijos lyčių lygybės strategijos neatsiejama dalis yra lyderystė šalinant SPP. Institucijų kultūra turi pasikeisti, kad būtų panaikintos kliūtys moterims ir kitoms atskirtį patiriančioms visuomenės grupėms siekti išsilavinimo ir karjeros ir įsilieti į AM institucijų bendruomenę.

Kai kurios dalyvavusios institucijos vykdė lyčių lygybės iniciatyvas, bet beveik nė viena nepabrėžė SDL arba SPP problemų.

β Rekomendacijos

- AMI aukščiausio lygio administratorių misijos viena iš pagrindinių dalių turi būti SPP problemos sprendimas.
- Kad būtų sukurta kultūriniam pokyčiui palanki aplinka, reikia užtikrinti lyčių pusiausvyrą ir socialinę atskirtį patiriančių visuomenės grupių atstovavimą AMI galią turinčiose ir sprendimus priimančiose struktūrose.
- Esminis pokyčių variklis yra aktyvus AMI bendruomenės įsitraukimas.
- AM institucijos vadovai visuose organizacijos lygmenyse turi siekti skaidrumo, įskaitant tyrimus ir duomenų skelbimą, aiškų informacijos apie pagalbą ir procedūras pateikimą, informavimo iniciatyvas.

Antra dalis

Tyrimai, informacijos
rinkimas ir smurto dėl lyties
samprata

Duomenų apie smurtą dėl lyties rinkimo standartai ES

Kovai prieš SPP būtina surinkti statistinius duomenis ir atlikti tyrimus. Europos lyčių lygybės institutas (EIGE) pabrėžia, kad surinkti duomenis apie SPP yra valstybių narių strateginis prioritetasis; tai taip pat patvirtina toliau nurodytos Europos Tarybos rekomendacijos ir ES priemonės.¹⁶

§ Stambulo konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo

Pagal 11 straipsnį valstybės įsipareigoja „reguliariai rinkti į atitinkamas kategorijas suskirstytus statistinius duomenis apie visų formų smurto, įtraukto į šios Konvencijos taikymo sritį, atvejus“;

- „remti visų formų smurto srities mokslinius tyrimus, kad būtų galima išnagrinėti esmines šio reiškinio priežastis ir poveikį, dažnumą ir apkaltinamųjų nuosprendžių dalį, taip pat šios Konvencijos įgyvendinimo priemonių veiksmingumą“;
- stengtis reguliariai vykdyti gyventojų apklausas, kad būtų galima įvertinti visų formų smurto paplitimą ir tendencijas;
- užtikrinti, kad surinkta informacija „būtų prieinama visuomenei“ ir ja būtų galima grįsti viešąjį diskursą.

Konvencijoje nustatomi minimalūs administracinių įrašų apie smurto aukas ir smurtautojus reikalavimai ir nurodoma, kad statistiniai duomenys turi būti suskirstyti pagal lytį, amžių, smurto formą, smurtautojo ir aukos ryšius ir vietą.

§ Nusikaltimų aukų teisių direktyva

Pagal Nusikaltimų aukų teisių direktyvos 28 straipsnį valstybės narės privalo teikti duomenis, kaip nusikaltimų, įskaitant SPP, aukos naudojami šioje direktyvoje nustatytomis teisėmis.¹⁷

Duomenų apie smurto dėl lyties rinkimo sunkumai

ES lygiu renkant duomenis apie SDL kyla rimtų sunkumų. Tarp jų tai, kad skiriasi smurto prieš moteris, įskaitant išprievartavimą, formų teisinės apibrėžtys, duomenys sistemingai nesuskirstomi į kategorijas, nėra įvairiems sektoriams (sveikatos apsaugos, baudžiamojo persekiojimo ir kt.) bendros kodavimo sistemos, pranešama apie mažą smurto atvejų dalį.

Nė viena ES valstybė narė nėra sukūrusi teisinės SDL apibrėžties. Daugumos valstybių narių įstatymuose skiriamos įvairios SDL formos, ir kiekviena SDL forma teisės kodeksuose ir nuostatose apibrėžiama ir aptariama atskirai.

ES valstybių narių teisės aktuose labai nevienodai apibrėžiamos ir skirtingai vertinamos penkios dažniausiai studenčių patiriamos SDL formos: partnerio smurtas, seksualinis užpuolimas (neįskaitant išprievartavimo), išprievartavimas, seksualinis priekabiavimas ir persekiojimas. Šie sunkumai atsispindi ESHT projekto metu surinktų smurto paplitimo valstybėse duomenų ataskaitose.

Europos Tarybos Stambulo konvencija yra svarbus žingsnis kuriant geresnę duomenų apie SDL rinkimo ES praktiką. Kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje ekspertų grupė (GREVIO), Stambulo konvencijos įgyvendinimo stebėseną vykdanči nepriklausomų ekspertų organizacija, rengs ir skelbs valstybių įgyvendinant konvenciją taikomų teisėkūros ir kitų priemonių vertinimo ataskaitas. GREVIO skelbs ataskaitas ir teiks rekomendacijas, kokių veiksmų reikia imtis siekiant naikinti į konvencijos taikymo sritį įtrauktas smurto formas. Ne tik konvencijoje dėl smurto nutraukimo keliamų reikalavimų laikymasis, bet ir statistinių duomenų apie smurto atvejus rinkimas pagerins problemos supratimą ir padidins galimybes nutraukti bet kokios formos smurto prieš moteris apraiškas.

Duomenų apie smurtą dėl lyties aukštojo mokslo institucijose rinkimo sunkumai

Dirbant su AMI išaiškėjo kai kurie bendri duomenų apie SDL rinkimo sunkumai.

1. Institucijų lygiu paprastai nereikalaujama rinkti ir teikti statistinių duomenų apie SDL, o tais atvejais, kai reikalaujama, darbuotojai ir studentų organizacijos apie šią atsakomybę dažniausiai nežino.
2. Nors paskiri incidentai registruojami, dažnai nėra centralizuotos duomenų rinkimo sistemos. Taip pat neparengtos ir standartinės duomenų formos, o surinkta informacija neskelbiama už institucijos padalinio, kuriame incidentas užregistruotas, ribų.
3. AM institucijos neįpareigos pateikti surinktus duomenis į centralizuotą sistemą arba kitoms institucijoms.
4. Neapibrėžta pareiga teikti duomenis išorės tarnyboms.

Vadinasi, net tada, kai statistiniai duomenys apie SPP renkami, šie duomenys nepanaudojami geriau suprasti SPP paplitimą konkrečioje AM institucijoje ar švietimo sektoriuje.

Duomenų rinkimo aukštojo mokslo institucijose svarba

AMI dedant tikslingas pastangas aiškiai kovos su SPP strategijai plėtoti ir lengvai prieinamai ir suprantamai pranešimo apie SPP sistemai kurti, gali kilti sunkumų nustatant sėkmės rodiklius. Iš pradžių galima tikėtis pranešimų skaičiaus padidėjimo, ir tai gali kelti nerimą instituciniu lygiu. Tačiau laikui bėgant, taikant surinktais duomenimis ir nustatytomis problemomis grįstas strategijas ir procedūras, SPP lygis turėtų pradėti mažėti.

Surinkti duomenys būtini, kad AMI galėtų įrodymais grįstais metodais įvertinti, ar pasirinktos seksualinio smurto prevencijos ir kovos su juo strategijos veiksmingos: remiantis duomenimis nustatomi pradiniai parametrai ir vertinama pažanga. Labai svarbu duomenis suskirstyti į kategorijas, kad būtų galima geriau suprasti pažeidžiamiausių studentų grupių, kaip antai etninėms mažumoms priklausančių moterų, moterų su negalia, LGBTQ+ bendruomenei, įskaitant nedvinarės lyties asmenis, patirtis. Esami ribotos apimties tyrimai rodo, kad šiose didesnė atskirtį patiriančiose visuomenės grupėse seksualinis smurtas labiau paplitęs, todėl vertinant kovos su SPP strategijas ir priemones reikia atsižvelgti į šių pažeidžiamiausių grupių patirtis ir papildomas kliūtis, kurias joms tenka įveikti. Paskiroms AM institucijoms gali būti sunku užtikrinti, kad būtų sukaupta pakankamai duomenų apie SPP paplitimą mažumų grupėse, todėl šioje srityje reikėtų tarpinstitucinio bendradarbiavimo.

Esminis principas renkant duomenis yra užtikrinti skundą apie patirtą SPP pateikusio asmens ir asmens, apie kurį pranešama, asmens duomenų apsaugą. Turi būti nustatyti griežti konfidencialumo užtikrinimo reikalavimai, kad informacija būtų prieinama kuo mažiau žmonių. Administraciniai duomenų įrašai turi būti anoniminiai, o suinteresuotosios šalys informuotos apie tai, kokie duomenys renkami, kam jie prieinami ir kokiais tikslais registruojama (jeigu registruojama) asmeninė informacija. Turi būti renkami tik būtinieji duomenys ir tik laikantis suderintos sistemos. Duomenys turi būti renkami nepažeidžiant Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (GDPR) nuostatų.

Sunku gauti informacijos apie smurto prieš moteris mastą ir padarinius, nes šis smurtas dažnai lieka paslėptas. Dėl šios priežasties ES ir valstybių narių lygiu nuolat jaučiamas prieinamų ir palyginamų duomenų trūkumas, ribojantis tikrojo smurto prieš moteris masto ir jo padarinių supratimą ir trukdantis vystyti politiką, tobulinti strategijas ir imtis veiksmų.

2012 m. Europos Sąjungos Tarybos
išvados dėl kovos su smurtu prieš moteris

Nors negalima tikėtis, kad AMI rinktų valstybių reikalaujamos Stambulo konvencijos nuostatas atitinkančios svarbos duomenis, reikia pabrėžti, jog duomenų rinkimas yra gyvybiškai svarbi kovos su SPP kultūra universitetų miesteliuose strategijos dalis. Galiausiai reikia suprasti, kad surinktais statistiniais duomenimis ir tyrimais grindžiamos nacionalinio lygio diskusijos šia tema.

Statistinių duomenų rinkimas

β Studentų organizacijų apklausos

Studentų apklausos gali suteikti svarbios informacijos, nes seksualinį smurtą išgyvenusios moterys dažnai niekam apie tai nepraneša.¹⁸

Apklausos leidžia AM institucijoms geriau suprasti vyraujančią kultūrą ir sužinoti apie anksčiau įvykusius ir naujus SPP atvejus.

β Administraciniai duomenys

Administraciniai duomenys apima informaciją, renkamą naudojant atskleidimo ir pranešimo sistemas. Duomenys gali būti renkami iš įvairių AMI šaltinių, įskaitant sveikatos priežiūros tarnybas, studentų organizacijas, psichologinės paramos grupes ir apgyvendinimo tarnybas. AMI turi nustatyti, kokiais būdais galima saugiai ir jautriai rinkti duomenis iš šių šaltinių ir tinkamai juos pateikti.

β Pranešimų registravimas

Kai oficialiai pranešama apie SPP atvejį, laikantis GDPR nuostatų, reikia surinkti standartinę informaciją, įskaitant:

- smurtautojo ir SPP išgyvenusio asmens amžių ir lytį ir jų tarpusavio ryšį;
- kitą aktualią informaciją, būtiną pažeidžiamų grupių patirčiai registruoti, pvz., neįgalumą, priklausymą etninėms mažumoms, seksualinę orientaciją;
- informaciją apie tai, prieš kiek laiko įvyko užpuolimas (senas ar nesenas įvykis).

Reikia registruoti pranešimus apie šias SPP formas:

- persekiojimą,
- seksualinę prievartą,
- seksualinį priekabiavimą,
- psichologinį seksualinio pobūdžio smurtą, įskaitant priekabiavimą ir grasinimus internete.

Vykdyti apklausas, rinkti duomenis ir tikslinių grupių informaciją reikia jautriai, atsižvelgiant į tai, kad SPP išgyvenę asmenys gali būti pakartotinai traumuoti, todėl labai svarbu nustatyti tinkamus informacijos rinkimo būdus ir numatyti prieinamas pagalbos priemones.

Apklausose turi būti išlaikytas vartojamų terminų nuoseklumas, o kartais reikia pateikti SPP formų pavyzdžių, nes kai kurios elgesio formos normalizuotos taip, kad su jomis susiduriantys asmenys jų neatpažįsta.

β Poveikio supratimas

Duomenis apie SPP reikia rinkti laikantis lyčių lygybės integravimo principo. Norint tiksliai įvertinti SPP paplitimą, svarbu suprasti, kaip ši problema veikia ir moteris, ir vyrus. Duomenys turi atspindėti tiek asmens patiriamo SPP *dažnį*, tiek SPP sukeltą *žalą*. Tai būtina norint geriau suprasti, kiek seksualinis smurtas paplitęs įvairiose visuomenės grupėse, ir išsiaiškinti, kaip kultūrinės normos formuoja skirtingų visuomenės grupių narių patirtis ir koku mastu šios normos lemia žalos dydį ir reviktimizacijos galimybę.

Europos Taryba yra parengusi dokumentų, kuriuose brėžiamos geriausios patirties renkant šiuos duomenis gairės, rinkinį pavadinimu „Duomenų apie smurtą prieš moteris ir smurtą artimoje aplinkoje rinkimo ir tyrimų užtikrinimas. Stambulo konvencijos 11 straipsnis“.¹⁹

**TO GRAB
MY ASS?**

• END SEXUAL VIOLENCE AND HARASSMENT • WWW.ITSTOPSNOW.ORG •

1 in 3

N IN EUROPE

CE

AL

EXU

VIOLENCE.

Trečia dalis

Kultūros keitimas ir pagalba
darbuotojams. Mokymai

Tikslinių grupių darbo rezultatai

Paaikškėjo, kad visose AM institucijose trūksta darbuotojų mokymų. Tik viena iš 12 dalyvavusių AM institucijų vykdė darbuotojų mokymus SPP temomis. Šios AMI mokymų dalyviai gebėjo suteikti išsamią informaciją apie pagalbos studentams priemones, įskaitant apsaugą, akademinių skolų atidėjimo galimybes, lengvinančių aplinkybių nustatymo procedūras ir nuostatas, leidžiančias užtikrinti, kad konfidenciali informacija perduodama tik tiek, kiek būtina.

Deja, didžiajai daugumai AMI darbuotojų pranešimas apie SPP kėlė nerimą, jie abejojo, ar žinos, kaip tinkamai elgtis gavus tokį pranešimą.

Mokymų moduliai

ESHTE priemonių rinkinyje pateikiami šeši mokymų moduliai, sukurti darbuotojų ir studentų tikslinių grupių diskusijų metu nustačius žinių spragas ir skirti paskatinti visos universiteto bendruomenės kultūros pokyčius.

Šeši mokymų moduliai:

- **1–3 moduliai.** SPP ir pranešimas apie SPP;
- **4 modulis.** Institucijos strategijos ir procedūros;
- **5 modulis.** Universiteto bendruomenės kampanijos;
- **6 modulis.** Lyderystė ir pokyčių įgyvendinimas.

§ Bandomieji mokymai

Airijoje, Škotijoje, Lietuvoje ir Kipre buvo surengtos aštuonios bandomųjų mokymų sesijos darbuotojams ir studentams. Per šias sesijas įgyvendinti pirmieji trys mokymų moduliai, nes jie geriausiai atitiko mokymuose dalyvavusių institucijų poreikius. Rekomenduojama prieš pereinant prie 4, 5 arba 6 modulio įgyvendinti bent vieną iš trijų pirmųjų modulių. Visus mokymų modulius rekomenduojama pritaikyti, kad jie atitiktų AMI kontekstą ir konkrečius poreikius.

§ 1, 2 ir 3 modulis. Seksualinis priekabiavimas, prievarta ir pranešimas

Darbuotojų ir studentų tikslinės grupės nurodė šiuos mokymų SPP tema prioritetus:

- konfidencialumo užtikrinimas;
- informacija apie institucijos vidaus tvarką ir prieinamas pagalbos paslaugas;
- jautraus ir nevertinančio bendravimo įgūdžiai;
- specialistų pagalba ir mokymai dirbant su asmeniu, įvykdžiusiu arba galėjusiu įvykdyti seksualinę prievartą ir (arba) priekabiavimą.

1, 2 ir 3 modulius sudaro skirtingo sudėtingumo ir trukmės mokymų programos.

Norint iš esmės pakeisti AMI kultūrą, darbuotojams reikia

turėti žinių apie SPP atvejus, jų apraiškas, padarinius ir rimtumą. Tačiau ne kiekvienam darbuotojui būtinos vienodai išsamios žinios apie tai, kaip elgtis gavus pranešimą apie SPP arba kaip teikti pagalbą.

Rekomenduojama, kad mokymų modulius vykdytų tinkamai parengtas AMI darbuotojas kartu su specializuotą pagalbą teikiančia organizacija, pavyzdžiui, vietos seksualinės prievartos krizių centru arba SDL paramos grupe.

1 modulis yra dviejų valandų trukmės mokymų modulis, skirtas visiems AMI darbuotojams. Nors pagal šį modulį galima vykdyti mokymus internetu, bet rekomenduojama mokytis „gyvai“.

2 modulis yra septynių valandų trukmės mokymų modulis, skirtas AMI darbuotojams ir studentams, kuriems gali būti pranešta apie SPP, nors jie nėra įpareigoti teikti pagalbą (pvz., akademiniai konsultantai, studentų gerovės pareigūnai, dėstytojai, sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai).

3 modulis yra dviejų dienų trukmės mokymų modulis, skirtas darbuotojams, kurie įpareigoti priimti pranešimus apie SPP ir teikti pagalbą. Institucijoje organizuojant pranešimo apie SPP ir pagalbos patyrus SPP sistemą šie darbuotojai turi būti aiškiai nurodyti ir apie juos informuojama bendruomenė.

Airijoje pagal 2 modulį surengtos dvi mokymų sesijos. Pirmojoje sesijoje dalyvavo keturių AM institucijų darbuotojai, įskaitant paramą SPP atveju studentams ir darbuotojams teikiančius darbuotojus. Sesija buvo naudinga tuo, kad skirtingų institucijų darbuotojai galėjo dalytis patirtimi ir įvairiais metodais, o kartu įsitikinti, kad SPP nėra tik vienos institucijos problema. Deja, mokymų sesijos moderatorius neturėjo galimybės išsamiai išnagrinėti konkrečių AMI strategijų ir procedūrų. Antrą kartą mokymai buvo surengti tik vienos AMI darbuotojams, todėl dalyviai galėjo nurodyti ir kitus galimus sprendimų iniciatorius, apsvarstyti savo institucijos kultūrą ir patirtį.

§ 4 modulis. Institucijos strategijos ir procedūros

4 modulis yra penkių valandų trukmės mokymų modulis, skirtas ŽI, SPP tyrimo arba strategijos kūrimo srityse dirbantiems AMI darbuotojams. Modulis parengtas integruojant traumos supratimu grįstą metodą. Mokymų dalyviai turi būti išklause atitinkamai 1, 2 arba 3 modulį.

§ 5 modulis. Pokyčių kampanijos

Šis modulis yra penkių valandų mokymų modulis, skirtas studentų sąjungoms, studentų draugijoms ir AMI darbuotojams, į kurių pareigas įeina komunikacija ir bendruomenės informavimas.

Mokymuose nagrinėjama SPP informacijos sklaida, atkreipiant dėmesį į tokius klausimus, kaip aukos kaltinimas, SPP išgyvenusių asmenų pakartotinis traumavimas. Aptariamas bendradarbiavimas su studentų organizacijomis, siekiant įgyvendinti veiksmingus ir tikslingus kultūros pokyčius universiteto bendruomenėje.

§ 6 modulis. Lyderystė ir pokyčių įgyvendinimas

6 modulis yra penkių valandų trukmės mokymų modulis, suteikiantis AMI darbuotojų ir studentų lyderiams galimybę apmąstyti SPP problemą ir praktines priemones AMI bendruomenės kultūrai keisti. Mokymai pagal šį modulį gali būti rengiami atskirai.

VE"

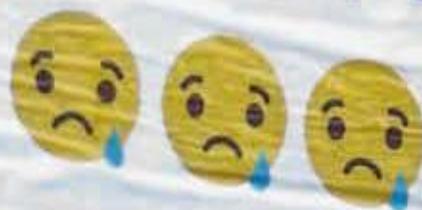
ITSTOPSNOW.ORG

**DON'T
SEND
WITHOUT
CONSENT**

• END SEXUAL VIOLENCE AND HARASSMENT •
WWW.ITSTOPSNOW.ORG

**YOU
OV
REAC**

• END SEXUAL VIOLENCE AND HARASSMENT •

Before you
do it or post it,
check if they consent

T'S JUST

IT'S JUST

Ketvirta dalis

Seksualinio priekabiavimo ir prievartos
aukštojo mokslo institucijose šalinimo
strategijos, pranešimo apie SPP atvejus ir
SPP atvejų tyrimo tvarka

Kultūros pokyčio skatinimas. Strategijos

ESHTe projekto metu nustatyta, kad dauguma AMI neturėjo išsamios seksualinių nusižengimų strategijos, kaip spręsti SPP atvejus. Tokie atvejai paprastai nagrinėjami laikantis „orumo ir pagarbos“ užtikrinimo strategijų, kuriose dažnai minimas tik „seksualinis priekabiavimas“. Kaip jau aptarta pirmojoje dalyje, SPP priežastys yra nevienodos galios santykiai ir lyčių nelygybė. SPP klausimas labai sudėtingas, jam spręsti reikia konkrečių tam skirtų strategijų.

β Seksualinio priekabiavimo ir prievartos šalinimo strategijų gairės

- Seksualinių nusižengimų strategijos turėtų būti susietos su AMI taikomomis lyčių lygybės skatinimo ir diskriminacijos mažinimo sistemomis.
- Seksualinių nusižengimų ir kitos susijos strategijos turi būti taikomos visiems AMI bendruomenės nariams, kurie gali patirti arba įvykdyti SPP, nepaisant to, kur įvyko incidentas arba pasireiškė nepageidaujamas elgesys – universiteto miestelyje ar už ribų.
- Seksualinių nusižengimų strategijose reikia aiškiai apibrėžti, kas laikoma SPP, ir pateikti (nebaigtinį) tokių elgesio formų pavyzdžių sąrašą: nepageidaujamas seksualinio pobūdžio elgesys, nepageidaujamas lietimasis, seksualinio pobūdžio medžiagos platinimas internete arba trumposiomis žinutėmis, skelbimai ir kt.
- Strategijose neturi būti vartojama kalba, kuria menkinama nepageidaujamo elgesio reikšmė (pvz., nevadinti tokio elgesio „erzinančiu“), išsakomas moralinis vertinimas (pvz., minėti „užgauliojimą“) arba psichologinis žeminimas (pvz., kalbama apie patiriamą „pažeminimą“).²⁰
- Standartinis SPP rodiklis turi būti teigiamas atsakymas į klausimą, ar seksualinio pobūdžio elgesys nepageidaujamas.²¹
- Strategijose reikia numatyti galimo keršto, grasinimų ir spaudimo dėl skundo pateikimo klausimus.
- Informacija apie strategijas turi būti plačiai žinoma, aiški ir visiems prieinama.²² Turi būti vartojama paprasta kalba, tekstas parengtas įvairiomis kalbomis, prieinamas asmenims su negalia ir tinkamas traumą išgyvenusiems asmenims.
- Neturėtų būti sudaromi neatskleidimo susitarimai. Smurtautojo elgesiui pasikartojus, AMI turėtų informuoti ir apie ankstesnius atvejus. Svarbiausia – užtikrinti SPP išgyvenusio asmens ir likusios AMI bendruomenės narių saugumą.

Pranešimas apie SPP

Nors terminai „SPP atskleidimas“ ir „pranešimas apie SPP“ gali būti vartojami sinonimiškai, tačiau SPP išgyvenusio asmens ketinimai ir norai gali skirtis: SPP atskleidimas AMI darbuotojui gali reikšti, kad siekiama tik pagalbos arba išsamesnės informacijos, o pranešimas apie SPP – rodyti ketinimą pateikti oficialų skundą.

Tyrimai rodo, kad trečiojo lygio švietimo institucijų studentai paprastai rečiau negu vidutiniškai praneša apie SPP.²³ SPP išgyvenę asmenys gali vengti pranešti apie SPP atvejį, nes baiminasi, kad jais nepatiks, jaučia gėdą, kaltę arba sutrikimą, nerimauja dėl konfidencialumo, jiems kelia baimę baudžiamojo teisingumo sistema, trūksta žinių, kokių veiksmų imsis (jeigu apskritai ko nors imsis) jų AM institucija.

Šioms kliūtims šalinti ir pranešimams apie SPP atvejus skatinti AMI gali imtis toliau aprašytų konkrečių priemonių.

β Pranešimo skatinimas taikant traumas supratimu grįstus metodus

Siekiant, kad apie SPP pranešantys asmenys jaustųsi saugūs, būtina į pranešimą reaguoti teigiamai, kad SPP išgyvenę asmenys galėtų toliau bendrauti ir bendradarbiauti su AMI, kuri padėtų užtikrinti jų saugumą ir suteiktų reikiamą pagalbą. Ir atvirkščiai, jeigu į pranešimą reaguojama neigimu arba nepasitikėjimu, SPP išgyvenęs asmuo patiria neigiamų padarinių: gali imti kaltinti save, išgyventi pakartotinę traumą ir nutraukti bendravimą.

Kiekvienas trauminę patirtį išgyvena skirtingai, nėra teisingų ar klaidingų būdų reaguoti į patirtą SPP. Vieni gali kreiptis į policiją, kiti – prašyti psichologo konsultacijų, o dar kitiems gali prireikti laiko apsispręsti apskritai ko nors imtis. Gavus informacijos apie SPP atvejį, daryti bet kokius tolesnius žingsnius ir informaciją perduoti tarnyboms galima tik tada, kai SPP išgyvenęs asmuo visiškai informuotas ir sutinka tai daryti, kartu užtikrinant, kad apie SPP būtų atskleista tik tiek informacijos, kiek išgyvenęs asmuo pasiruošęs atskleisti. SPP išgyvenę asmenys turi būti informuoti, kaip galima užtikrinti konfidencialumą.

β Anoniminis pranešimas

JK kai kurios AMI pradėjo taikyti anoniminio pranešimo apie SPP procedūras. Paprastai tam naudojamos internetinės platformos, leidžiančios anonimiškai pranešti AMI apie įvairias nepageidaujamo elgesio, įskaitant SPP, apraiškas.

Remdamasi anoniminiu pranešimu AM institucija negali taikyti drausminių priemonių. Kad jos būtų taikomos, skundo pateikėjas turi nurodyti savo vardą. Skundo pateikėjui nenurodžius vardo, iš pranešimo technologinėmis priemonėmis gali būti pašalintas ir skundžiamojo vardas. Tokioms sistemoms reikia tinkamos priežiūros, tačiau jos gali būti labai naudingos, nes šios sistemos:

- suteikia galimybę SPP patyrusiems asmenims būti išgirstiems, net jeigu jie negali ir (arba) nenori oficialiai pranešti apie SPP atvejį,
- AM institucijai suteikia informacijos apie institucijos bendruomenėje pasitaikančių SPP formų spektrą ir dažnį,
- gali padėti nustatyti pasikartojantį nepageidaujamą elgesį ir leidžia AMI imtis atitinkamų strateginių, informacinių ar kitų priemonių problemai šalinti,
- gali būti pirmasis žingsnis kuriant pasitikėjimu grįstą SPP išgyvenusio asmens ir AMI santykį, kuris galėtų paskatinti pateikti oficialų skundą,
- leidžia institucijoje formuoti „pranešimo kultūrą“.

β Gairės dėl asmenų, kuriems galima pranešti apie SPP

- Ši užduotis turi tekti aiškiai nurodytiems ir tinkamai parengtiems AMI darbuotojams. Paskirti darbuotojai, kuriems galima pranešti apie SPP atvejį, turi būti įvairių lyčių ir įvairios patirties bei kilmės, kad SPP išgyvenę asmenys galėtų pasirinkti, kuo pasitikėti.
- Nors sprendžiant SPP problemą AM institucijose itin svarbi bendraamžių parama, ji neturėtų AMI pranešimo apie SPP atvejus ir pagalbos sistemoje pakeisti specialiai paskirtų ir parengtų darbuotojų, įskaitant studentų gerovės pareigūnus.
- Kad galėtų tinkamai eiti pareigas, pranešimus apie SPP priimantiems darbuotojams turi būti sukurta tinkama palaikymo sistema, įskaitant nuolatinius mokymus ir stebėseną.
- Pranešimą apie SPP gavę darbuotojai privalo pranešimą vertinti rimtai, išklaudyti ir suteikti

praktinės informacijos apie tolesnius žingsnius, o pranešėjui pageidaujant, perduoti pranešimą atitinkamoms tarnyboms.

- Privaloma paaiškinti apie galimybes tinkamai pranešti apie SPP tiek AM institucijai, tiek policijai, o taip pat tai, kaip kokią pagalbą gali suteikti AMI arba išorės organizacijos.
- Būtina aptarti konfidencialumo klausimą. Prieš perduodant asmens identifikavimo duomenis trečiosioms šalims, būtina gauti SPP išgyvenusio asmens sutikimą.
- Informaciją apie SPP gavęs darbuotojas privalo vengti SPP išgyvenusio patirties menkinimo, pvz., negalima seksualinio priekabiavimo vadinti erzinimu, reikia vengti tokių pastabų, kaip „jūsų bent jau nesužeidė“, „taip dažnai pasitaiko“.
- Informaciją apie SPP gavęs darbuotojas privalo vengti aukos kaltinimo, pvz., nereikėtų klausiti „kiek išgėrėte?“ arba užduoti asmeninių klausimų apie SPP išgyvenusio asmens ankstesnę seksualinę patirtį arba santykių su smurtautoju pobūdį.
- Informaciją apie SPP gavęs darbuotojas turėtų vengti prielaidų apie SPP išgyvenusio asmens ir smurtautojo lytinę tapatybę, SPP išgyvenusio asmens nereikėtų laikyti „auka“, priskirti jo išgyvenimų kokiai nors kategorijai. Bendraujant su SPP išgyvenusiu asmeniu reikia atspindėti jo vartojamą kalbą, sąvokas. Gali būti, kad asmuo nenurodys savo patirties kaip „seksualinio priekabiavimo“, „užpuolimo“, „išprievartavimo“ arba „persekiojimo“.

β Gairės dėl pagalbos teikimo

- SPP išgyvusiems asmenims turi būti teikiama specializuota pagalba (pvz., psichologinio konsultavimo paslaugos).
- Jeigu AM institucija neturi specializuotos nuolatinės pagalbos tarnybos arba dėl išteklių trūkumo negali patenkinti SPP išgyvenusio asmens poreikių, siekiant užtikrinti tęstinę pagalbą rekomenduojama numatyti būdus, kaip šį asmenį nukreipti į išorės pagalbos organizacijas.
- AMI privalo teikti paramą ir SPP kaltinamiems asmenims. Tačiau jeigu AMI turima konsultantų komanda maža, siekiant išvengti galimo nepageidaujamo aukos ir smurtautojo kontakto ir interesų konflikto, rekomenduojama SPP kaltinamą asmenį nukreipti į išorės tarnybas.

Kultūros keitimas. Tyrimo tvarka

Kad būtų galima AMI sukurti pasitikėjimo kultūrą ir didinti galimybes šalinti SPP, reikia nustatyti labai aiškias, sąžiningas, skaidrias SPP atskleidimo, pranešimo apie SPP atvejus gaires, skundų teikimo tvarką ir SPP atvejų tyrimo tvarką ir užtikrinti, kad būtų vengiama interesų konfliktų.

Nereikėtų nustatyti nepagrįstų ribų, per kiek laiko galima pateikti skundą dėl SPP atvejo.²⁴ Būtina atsižvelgti į kliūtis, kurias turi įveikti apie SPP pranešantis asmuo, ir, jeigu tinkama, nustatyti pranešimo apie senesnius SPP atvejus tvarką.

§ Skundo pateikėjo ir kaltinamojo teisių pusiausvyros nustatymas ir „išgyvenusiojo patirtis“

Kai skundo pateikėjas ir kaltinamasis yra tos pačios institucijos bendruomenės nariai, bet kuriuo SPP atvejo nagrinėjimo etapu gali kilti sunkumų abiem šalims užtikrinant konfidencialumą, saugumą ir sąžiningą nagrinėjimą. ESHTTE projekto tikslinių grupių dalyviai pabrėžė, kad darbuotojams reikia labai aiškių gairių dėl jų teisės aktuose nustatytų pareigų.

Kartu būtina užtikrinti, kad skundo pateikėjas išvengtų neigimo ar nepasitikėjimo, o teikiama pagalba ir saugumo užtikrinimas nepriklausytų nuo to, ar iki galo įvykdomas jų atvejo tyrimas. Reikia atsižvelgti ir į tai, kokių saugumo problemų gali kelti AMI bendruomenės reakcija į skundo pateikėją ir (arba) į nusizengimu kaltinamą asmenį.

Išsamaus teisinę galią turinčio dokumento parengimas nėra ESHTTE projekto tikslas. Tačiau rekomenduojama atsižvelgiant į nacionalinės ir regioninės teisės normas parengti teisines gaires, panašias į bendrovės *Pinsent Masons* sudarytas „Aukštojo mokslo institucijų gaires dėl studentų nusižengimų, galinčių užtraukti baudžiamąjį persekiojimą, nagrinėjimo“, kuriose būtų labai aiškiai išdėstyta, kokių teisės principų privalo laikytis AMI, o taip pat būtų pateikta praktinių pavyzdžių ir atvejo analizė.²⁵ Gairių rengimui turėtų vadovauti aukštąjį mokslą koordinuojanti organizacija arba valstybės institucija, kad būtų užtikrintas metodų nuoseklumas ir galimybė AMI dalytis gerąja patirtimi.

§ SPP tyrimo procedūrų principų gairės

1. Proporcingumas

Nuobaudos, laikinosios priemonės, saugumo planai ir kt. turi būti pagrįsti ir proporcingi tiriamo atvejo rimtumui. Kultūroje vyrauja tendencija menkinti SPP daromą žalą ir daugiau reikšmės teikti poveikiui, kurį skundas arba nuobaudos gali turėti kaltinamojo asmeniniam gyvenimui, profesinei karjerai arba studijoms. Tiriant SPP atvejus dalyvaujantys AMI darbuotojai turi būti tinkamai parengti, jautrūs šiems klausimams ir gebėti užtikrinti sąžiningą visų proceso dalyvių vertinimą.

2. Lygios teisės

SPP atvejo tyrimo strategija ir tvarka turi būti aiški ir skundo pateikėjui, ir kaltinamajam. Per visą tyrimą abi šalys turi būti tinkamai informuojamos apie tyrimo eigą. Abiem šalims turi būti prieinama atstovavimo galimybė ir galimybė teikti apeliaciją.

3. Savalaikiškumas

Pateikus skundą, tyrimas turi būti atliktas per pagrįstą laikotarpį. Abi šalys turi būti informuotos apie tai, kiek gali trukti tyrimas.

4. Konfidencialumas

Abi šalys turi teisę į apsaugą, asmeniniai duomenys gali būti perduoti tik tiems asmenims, kuriems tokie duomenys būtini. Skundo pateikėjas ir kaltinamasis turi būti aiškiai apie tai informuojami.

5. Išsamumas

SPP atvejai turi būti išsamiai ir kruopščiai tiriami. Skundo pateikėjas gali reikalauti, kad nebūtų imtasi jokių veiksmų, taip pat turi teisę nedalyvauti tyrime ir skiriant drausmines priemones.

Baudžiamosios bylos ir vidaus drausminiai procesai

AM institucijos turi aiškiai apibrėžti skirtumus tarp institucijos vidaus drausminių procedūrų ir baudžiamojo proceso. Seksualinių nusižengimų strategijose gali būti aptarti ir rimti baudžiamąjį persekiojimą užtraukiantys veiksmai, kaip antai: išprievartavimas, seksualinis užpuolimas ir persekiojimas, tačiau kaltę baudžiamojoje byloje nustatyti gali tik teismas. AMI viduje atliekamas tyrimas yra visai kito pobūdžio procesas, su kitomis galimomis sankcijomis. SPP išgyvenusiam asmeniui turi būti leista nuspręsti, kurį iš šių procesų (arba abu) pasirinkti. Vadinasi:

- AMI vidaus tyrimas gali apimti tik AMI drausminėse procedūrose apibrėžtas seksualinių nusižengimų formas. Vidaus procedūrų terminija turi skirtis nuo baudžiamojo proceso terminijos. Atlikus AMI vidaus tyrimą gali būti patvirtintas seksualinio nusižengimo įvykdymo faktas, bet ne, pvz., „seksualinio užpuolimo“.
- Vidaus tyrimo procesas uždeda mažesnę įrodinėjimo naštą, užtenka pasiekti „galimybių pusiausvyrą“, o baudžiamojoje byloje kaltė turi būti įrodyta, kad „neliktų pagrįstų abejonių“.
- Vidaus tyrimo metu pateikiamiems įrodymams gali būti nekeliami reikalavimai, kokie keliama įrodymams baudžiamajame procese.

Jeigu AMI pateikiamas skundas, kuriame nurodyti veiksmai užtraukia baudžiamąjį persekiojimą, AMI vis tiek gali imtis drausminių priemonių. Tačiau kai pareiškimas pateikiamas policijai ir pradedamas ikiteisminis tyrimas, vengiant trukdyti tyrimui AMI rekomenduojama, kol nebus baigtas baudžiamasis procesas, taikyti tik laikinąsias priemones. Taikant laikinąsias priemones ir sankcijas būtina atsižvelgti į rizikos laipsnį, SPP išgyvenusio asmens ir universiteto bendruomenės saugumą ir gerovę ir įvertinti kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes.

§ Baudžiamojo proceso rezultatas

Kai kaltinamasis baudžiamuoju nusižengimu pripažįstamas kaltu, AMI gali remtis šiuo sprendimu drausminiam nusižengimui nustatyti ir, jeigu reikia, taikyti sankcijas.

Kai kaltinamasis baudžiamuoju nusižengimu pripažįstamas nekaltu, AMI vis tiek gali imtis drausminių priemonių, jeigu yra pakankamai įrodymų, kad kaltinamasis savo elgesiu pažeidė institucijos vidaus procedūrose nustatytas drausmės normas. Kaltinamojo išteisinimas arba baudžiamosios bylos prieš jį nutraukimas turi būti apsvarstytas, tačiau kokiu mastu į tai atsižvelgti AM institucija gali nuspręsti įvertinusi visas konkretaus atvejo aplinkybes.

§ Sankcijos

Drausminėse procedūrose turi būti aiškiai nurodytas institucijos valdymo organas, priimančias sprendimus dėl sankcijų skyrimo.

Šį organą turi sudaryti proporcingas vyrų ir moterų narių skaičius, nariai turi pakankamai išmanyti SPP klausimus.

Sankcijų pavyzdžiai:

- šalinimas,
- studijų stabdymas,
- apribojimų ir (arba) sąlygų nustatymas,
- oficialus įspėjimas,
- privalomas dalyvavimas mokymuose ir
- atsiprašymas raštu.²⁴

Skundo pateikėjo, kaltinamojo ir liudininkų apklausa

β Apklauso nuostatos

- Skundo pateikėjui ir kaltinamajam turi būti aiškiai atskleistas skundo turinys ir paaiškinta drausminio proceso esmė.
- Dėl jautraus SPP atvejų pobūdžio ir skundo pateikėjui, ir kaltinamajam turi būti leidžiama atsivesti palaikantį asmenį ir jie turi būti informuoti apie AMI teikiamą ir išorės pagalbą.
- Kaltinamasis neturi teisės susitikti su skundo pateikėju, skundo pateikėjas neprivalo dalyvauti viename susitikime su kaltinamuoju. Skundo pateikėjas gali visai atsakyti dalyvauti procese.
- Liudininkams turi būti paaiškinta kaltinimo esmė, bet jiems neturi būti atskleista daugiau informacijos, negu būtina.
- Abi šalys turi teisę liudyti pageidaujama kalba, jeigu reikia, dalyvaujant vertėjui.
- Tyrėjas turi išmanyti traumos supratimu grįstus metodus ir turėti žinių apie SPP. Tyrėjas abiem šalims turi jautriai paaiškinti, kokius klausimus užduos, koku tikslu šie klausimai užduodami ir kaip bus panaudota surinkta informacija.
- Šalims turi būti paaiškinta, kokios strategijos laikomasi dėl keršo, kaip pranešti ir kokių veiksmų bus imtasi keršto atveju.
- Tyrimą atliekantis asmuo turi užsirašyti objektyvią faktinę informaciją ir vengti subjektyvių įžvalgų ir spėjimų.

Glaustos rekomendacijos

- Parengti aiškią, prieinamą skundų dėl SPP nagrinėjimo strategiją ir aprašyti ją paprasta kalba.
- Rengti mokymus darbuotojams, ką daryti gavus informacijos apie SPP ir kaip tvarkyti oficialius skundus dėl SPP, aiškiai nurodant skirtumą tarp jų.
- Užtikrinti sąžiningą ir nešališką tyrimą, o tam reikia, kad skundus tvarkantys darbuotojai gerai suprastų seksualinio smurto pobūdį, išmanyti traumos supratimu grįstus metodus ir būtų mokymuose įgiję žinių apie SPP ir jo kultūrinį kontekstą.
- Užtikrinti, kad pranešimo apie SPP ir SPP tyrimo procesai neprimintų itin priešiško baudžiamojo proceso pobūdžio, ir vengti pakartotinio SPP išgyvenusių asmenų traumavimo.
- Abi šalys nuolat informuoti apie proceso eigą, procesą vykdyti kuo sparčiau.
- Tyrimą vykdyti be išankstinio nusistatymo, įskaitant ir skundus dėl darbuotojų.
- Apsvarstyti galimybę kreiptis į išorės tyrėjus, ypač tais atvejais, kai kaltinamas darbuotojas arba kai gali kilti interesų konfliktas.
- Mokyti darbuotojus, kaip tinkamai registruoti informaciją apie atskleistus SPP atvejus, ir atkreipti jų dėmesį, kad jų užrašai gali būti paimti vykdant ikiteisminį tyrimą.
- Neatskleidžiant susijusių asmenų konfidencialios informacijos, skelbti duomenis apie nagrinėtus atvejus, pritaikytas sankcijas ir kt.
- Lyginimo tikslais kaupti į atitinkamas kategorijas suskirstytus duomenis naudojantis aukštąjį mokslą koordinuojančios nacionalinės arba valstybinės organizacijos sistema.

Penkta dalis

Pokyčių kampanija

Ivadas

Siekiant SPP nulinės tolerancijos kultūros AM institucijose labai svarbu vykdyti informacines kampanijas. Veiksminga kampanija didina informacijos apie SPP atvejų paplitimą ir įvairovę sklaidą ir skatina AMI bendruomenę imtis aktyvesnių kovos su SPP ir SPP prevencijos veiksmų. Informacinės kampanijos padeda ne tik atpažinti problemą, bet ir geriau įsisąmoninti kiekvieno iš mūsų asmeninį vaidmenį ir atsakomybę ieškant sprendimų. Įtraukios, visą universiteto bendruomenę apimančios kampanijos padeda užtikrinti studentų ir darbuotojų dalyvavimą, suteikia jiems galimybę keisti požiūrį, imtis iniciatyvos ir skatina palaikyti prasmingą bendruomenės kultūros pokytį.

Jautrus kovos su seksualiniu priekabiavimu ir prievarta kampanijų valdymas

Kad galėtume pakeisti SPP kultūrą, turime galėti atvirai ir saugiai kalbėti apie šią problemą. Viešojo diskurso apie SPP tradicija gana problemiška: SPP išgyvenusiųjų balsai dažnai ignoruojami arba nutildomi, naudojama auką kaltinanti retorika, tema atskleidžiama per smurtautojo prizmę. Visuomenė ir AMI bendruomenės turi įprasti kalbėti apie šią problemą ir išsiaiškinti ją sukeliančias priežastis, išklausti išgyvenusiųjų patirtį ir pripažinti, kad mes patys leidžiame SPP toliau kartotis.

Viešai kalbėti apie SPP svarbu, tačiau reikia prisiminti, kad nemažai AMI darbuotojų ir studentų gali būti tiesiogiai ar netiesiogiai patys susidūrę su šia problema. Institucija privalo užtikrinti, kad kampanijos veiklos būtų organizuojamos jautriai, atsižvelgiant į SPP išgyvenusiųjų patirtis ir vengiant pakartotinės traumos galimybes.

Sklaida

- Siekiant, kad kampanijos idėjos būtų pateikiamos tinkamai, reikia užtikrinti SPP išgyvenusių asmenų ir specializuotų pagalbos organizacijų įsitraukimą. Svarbu, kad kuriant idėjas dalyvautų įvairių atskirtų patiriančių visuomenės grupių, pvz., etninių mažumų, žmonių su negalia, LGBTQI+ bendruomenės, atstovai, nes taip būtų užtikrintas įtraukus kampanijos požiūris ir atspindėtas platus patirčių spektras.
- Kuriant kampanijos skelbimus reikia vengti SPP išgyvenusių asmenų patirtį menkinančių idėjų (pvz., SPP išgyvenusiųjų patirtį menkinti „juokeliais“, vaizduoti juos kaip „bejėges aukas“, naudoti seksualinį objektyvizavimą skatinančius įvaizdžius) ir aukų kaltinimo (kaip SPP išgyvenusių asmenų raginimas apsisaugoti nuo seksualinio smurto vartojant mažiau alkoholio arba priimti didesnę atsakomybę už savo saugumą).
- Informuojant apie strategiją ir pagalbą būtina atsižvelgti į potencialios auditorijos

prieinamumo poreikius (pvz., žmonių su negalia). Remkitės aiškios kalbos gairėmis, rinkitės prieinamus teksto šriftus, tinkamai išdėstykite medžiagą erdvėje, kad ji būtų vizualiai lengvai suprantama. Vaizdo, garso ir internete skelbiamą vaizdo medžiagą pateikite su subtitrais ir aprašais.

- Rekomenduojama vengti kalbėti šia tema aptakia, „sterilia“ kalba (pvz., aptariamas elgesio formas reikia aiškiai nurodyti, informavimo veiklose išprievartavimo nereikia vadinti „seksualiniu nusižengimu“).

β Pagalba

- Į viešai skelbiamą kampanijos medžiagą, kai galima, įtraukite pagalbos tarnybų kontaktus. Visais kampanijos etapais vidaus ir išorės pagalbą teikiančios tarnybos turi būti aiškiai išskirtos.
- Reikia užtikrinti, kad vidaus ir išorės pagalbos tarnybos būtų informuotos apie kampanijos eigą, o ypač apie jos pradžią, nes pradėjus daugiau kalbėti apie SPP problemas, gali padidėti pagalbos besikreipiančių SPP patyrusių asmenų skaičius.
- Išsiaiškinkite, kokia pagalba gali būti teikiama SPP išgyvenusiems asmenims, turintiems specialiųjų poreikių (pvz., pagalbos linija neprigirdintiems), ir užtikrinkite, kad informacija apie specializuotą pagalbą būtų lengvai prieinama.
- Išsiaiškinkite, kokia pranešimo apie SPP tvarka galioja AMI institucijoje ir kokie pranešimo apie SPP ištekliai prieinami, ir užtikrinkite, kad norintys pranešti apie SPP lengvai gautų jiems aktualią informaciją.

Kovos su seksualiniu priekabiavimu ir prievarta kampanijos kūrimas

Kuriant kampaniją labai svarbu, kad jos skleidžiama žinia, vykdymo tikslai ir tikslinė auditorija būtų aiškiai apibrėžti. Prie šio priemonių rinkinio pridedamos nuorodos į „Svarbiausius išteklius“, kur galite rasti kampanijos „Stabdykime tai dabar“ medžiagos pavyzdžių ir kampanijos kūrimo sesijų vadovus.

β Konkrečių seksualinio priekabiavimo ir prievartos problemos aspektų nustatymas

Sprendžiant, į kokius SPP problemos aspektus atkreipti dėmesį rengiant kampaniją, reikia remtis įrodymais grįstais metodais. SPP yra daugiabriaunė ir subtili problema, viena kampanija neįmanoma apimti visų jos aspektų. Toliau nurodyti ištekliai, kuriais galima remtis sprendžiant, kaip pasirinkti kampanijos pradžios tašką, kuris vėliau leistų nukreipti dėmesį ir į kitus problemos aspektus:

- AMI, valstybės arba tarptautinio lygio SPP srities tyrimai,
- AMI bendruomenės požiūrio arba patirties apklausos,
- darbuotojų ir studentų tikslinių grupių diskusijos SPP temomis, kurios galėtų padėti geriau suprasti kampanijos auditoriją, jos santykį su aptariama problema ir nustatyti galimas žinių spragas,
- SPP srityje besispecializuojančios organizacijos, galinčios padėti geriau suprasti savo darbo specifiką, problemas ir tendencijas,
- SPP išgyvenusių asmenų liudijimai.

β Tikslinės auditorijos nustatymas

Kuriant kampanijos idėją ir skleidžiamą žinią, būtina apibrėžti kampanijos tikslinę auditoriją. Nuo tikslinės auditorijos priklausys kampanijos tonas, turinys ir forma.

Tikslinių auditorijų pavyzdžiai

- SPP išgyvenę asmenys. Kampanija galima pabrėžti tokius šiai tikslinei auditorijai svarbius problemos aspektus, kaip antai pagalbos teikimas, konfidencialumo ir apsaugos temos, arba kampanija gali būti skirta konkrečios visuomenės grupės patirčiai atskleisti.
- Smurtautojai. Kampanija galima pabrėžti įvairias smurtautojų elgesio formas ir informuoti, kad už tokius veiksmus AMI taiko sankcijas.
- Bendruomenė. Kampanija galima pabrėžti bendruomenės vaidmenį keičiant AMI kultūrą ir skatinti atviresnę diskusiją SPP temomis.

β Raginimas imtis veiksmų

Užtikrinkite, kad kurdami kampaniją ir rengdami jos medžiagą įtrauktumėte aktyvų ir įgyvendinamą kvietimą imtis veiksmų, skatintumėte tinkamą elgesį ir apibrėžtumėte nepriimtina elgesį. Kampaniją galima panaudoti su SPP susijusiems mitams ir normoms griauti, parodyti visų bendruomenės narių vaidmenį ir atsakomybę, informuoti apie universiteto bendruomenei prieinamas priemones ir išteklius.

Bendruomenės įtraukimas, aktyvistų nustatymas ir tvarumo užtikrinimas

Dirbant su ESHTe projekto tikslinėmis grupėmis paaiškėjo, kad jų dalyviai menkai informuoti apie su SPP temomis susijusias AMI rengiamas kampanijas ir informacijos sklaidos veiklas. Kampanijas dažniausiai vykdė studentų organizacijos arba nevyriausybinės organizacijos, o AMI darbuotojai prisijungdavo gana retai. Tai reiškia, kad užtikrinti tvarų visos bendruomenės įsitraukimą ir platesnį kultūros pokytį gali būti sunku. Nevyriausybinės organizacijos yra išorės veikėjai, ne visada galintys kalbėti apie konkrečias AMI būdingas problemas, o studentų organizacijos pasižymi didele narių kaita, lemiančia nuolatinį prioritetų persvarstymą. Siekiant užtikrinti integruotus, ilgalaikius pokyčius, AMI reikia bendradarbiauti su SO ir informavimo veiklas įtraukti į bendruosius strateginius planus.

β Kovos su seksualiniu priekabiavimu ir prievarta bendruomenės kūrimas

- AMI bendruomenėje pastebėkite ir į kampaniją įtraukite kuo daugiau ir įvairesnių aktyvių narių, galinčių paskatinti kultūros pokytį. Tarp jų gali būti aktyvių studentų, studentų draugijų ir organizacijų atstovų, sveikatos priežiūros darbuotojų, psichologinę pagalbą teikiančių konsultantų, mokslininkų, departamentų vadovų ir aukštesnio lygio administracijos narių.
- Įsteikite SPP kampanijų komitetą, į kurį įtraukite AMI institucijos suinteresuotųjų šalių atstovus. Be to, galima kreiptis į išorės organizacijas, pvz., specializuotas vietas NVO, dirbančias su SPP, ir prašyti jų prisidėti prie kampanijų komiteto veiklų, padėti jas tikslingai nukreipti.
- Kampanijos veikloms vykdyti, jos plėtrai ir įgyvendinimui užtikrinti paskirkite koordinatorius, kurie skatintų AMI darbuotojų ir studentų bendradarbiavimą.
- Siekiant kuo geriau išnaudoti AMI prieinamus išteklius ir užtikrinti kuo didesnę AMI bendruomenės įsitraukimą, reikia išsiaiškinti ir panaudoti įvairių universiteto organizacijų, fakultetų ir padalinių narių turimus įgūdžius, ekspertines žinias ir kitus išteklius (pvz., studentų psichologinio konsultavimo paslaugas teikianti tarnyba gali būti jau parengusi pagalbos SPP atveju gaires, kuriomis galima remtis kampanijoje, arba medijų studentai gali sukurti kampanijos vaizdo klipą).

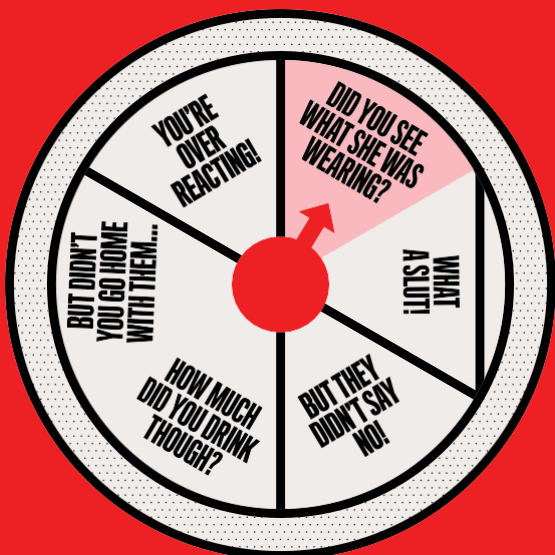
Kovos su seksualiniu priekabiavimu ir prievarta kampanijų vykdymas

- Sukurkite kampanijos komunikacijos strategiją ir įgyvendinimo planą.
- Suplanuokite kampanijos pradžią: parenkite spaudos pranešimą vietos žiniasklaidai, surenkite fotosesiją su žymiais žmonėmis, paskelbkite renginį, pakvieskite AMI suinteresuotųjų šalių atstovus.
- Paskirkite socialinės žiniasklaidos atstovą, kuris valdytų ir stebėtų kampanijos vykdymo platformas. Apsvarstykite galimybę sukurti specialiai kampanijai skirtus socialinės žiniasklaidos kanalus, kurie padidintų kovos su SPP kampanijos matomumą ir padidintų jos lankstumą. Nustatykite, kokius socialinės žiniasklaidos kanalus aktyviausiai naudoja kampanijos tikslinė auditorija, ir jiems skirkite daugiausiai išteklių.
- Sukurkite glaustą socialinės žiniasklaidos strategiją, kurioje nustatykite, kaip kampanijos veiklos bus vykdomos internete – parenkite trumpos įvaizdžio kūrimo gaires, į(si)traukimo būdus ir atsako tvarką.
- Sukurkite trumpą aktualų kampanijos saitąžodį. Skelbdami pranešimus socialinės žiniasklaidos platformose pažymėkite savo instituciją, jos lyderius ir draugijas, aktyvius politinius atstovus ir kitus suinteresuotus asmenis ir tinkamai juos informuokite apie kampanijos veiklas.
- Užtikrinkite, kad kampanija įtrauktų visą universiteto bendruomenę – informaciją apie SPP strategijas įtraukite į naujų studentų informacinius paketus, medžiagą apie pranešimo apie SPP atvejus tvarką, prieinamą pagalbą ir kitą informaciją platinkite dėstytojų poilsio kambariuose, studentų skelbimų lentose ir laukiamuosiuose, teikite informaciją per įvairius renginius ir veiklas.
- Nustatykite datas, kada kampanijos veiklos AMI bendruomenei galėtų turėti didžiausią poveikį (pvz., seksualinės sveikatos ir informavimo renginiai, Pirmakursių (*fuksų*) savaitė ir kt.).

Veiksmingumo vertinimas

Norint nustatyti labiausiai pavykusius kampanijos aspektus ir tai, ką reikia tobulinti ateityje, labai svarbu įvertinti kampanijos veiksmingumą.

- Apsilankymų tinklalapyje stebėseną yra vertingas susidomėjimo kampanija rodiklis. Verta atkreipti dėmesį, kokie paieškos terminai buvo naudojami ir iš kokių kitų tinklalapių buvo nukreipti lankytojai.
- Socialinių platformų stebėseną: sąveikai su kampanijos paskyra ir pranešimais stebėti naudokite platformų siūlomas analizės priemones, jeigu reikia, keiskite turinį, kad jis būtų patrauklesnis tikslinei auditorijai. Reikia vertinti ne tik kampanijos sekėjų skaičiaus kitimą, bet ir jų įsitraukimo aktyvumą.
- Nustatykite kampanijos uždavinius, kurių vykdymą galima vertinti kampanijos metu ir ją užbaigus. Pavyzdžiui, vienas iš uždavinių gali būti padidinti studentų, žinančių, kaip ir į ką universitete galima kreiptis pagalbos patyrus SPP, skaičių. Šio uždavinio įgyvendinimo skaitiniai rodikliai gali būti į konkretų tinklalapį nukreiptų studentų, socialinės žiniasklaidos paskyros sekėjų, universiteto miestelyje išplatintų lankstinukų arba skelbimų skaičius.
- Siekiant įvertinti, kaip per kampaniją keitėsi informuotumo lygis, kampanijos pradžioje (pradiniais rodikliais nustatyti), jos metu ir jai pasibaigus reikia rengti apklausas. Jeigu norite surinkti tikslus duomenis, klausimus formuluokite vengdami šališkumo, į klausimyną įtraukite klausimų, susijusių su kampanijos tikslais ir uždaviniais.

END SEXUAL VIOLENCE AND HARASSMENT • WWW.ITSTOPSNOW.ORG

NATIONAL 24-HOUR HELPLINE: 1800 77 8888
TEXT SERVICE (MON-FRI 8.00AM-6.30PM): 0868238443
FOR THOSE WHO ARE DEAF OR HARD OF HEARING

**OPS
OW**

NATIONAL 24-HOUR HELPLINE: 1800 77 8888
TEXT SERVICE (MON-FRI 8.00AM-6.30PM): 0868238443

OW

WHO WANTS YOUR UNSOLICITED DICK PIC?

YOUR CLASSROOM CRUSH ☐

YOUR NEW MATCH ☐

NOBODY ☐

**BEFORE YOU SAY IT, DO IT OR
POST IT, CHECK IF THEY CONSENT.**

END SEXUAL VIOLENCE AND HARASSMENT • WWW.ITSTOPSNOW.ORG

NATIONAL 24-HOUR HELPLINE: 1800 77 8888
TEXT SERVICE (MON-FRI 8.00AM-6.30PM): 0868238443
FOR THOSE WHO ARE DEAF OR HARD OF HEARING

**IT
STOPS
NOW.**

THIS IS NOT A YES.

ALWAYS CHECK CONSENT.

END SEXUAL VIOLENCE AND HARASSMENT • WWW.ITSTOPSNOW.ORG

NATIONAL 24-HOUR HELPLINE: 1800 77 8888
TEXT SERVICE (MON-FRI 8.00AM-6.30PM): 0868238443
FOR THOSE WHO ARE DEAF OR HARD OF HEARING

**IT
STOPS
NOW.**

Išnašos

1. ES tyrimas „Smurtas prieš moteris“ (2014), prieiga per internetą: <https://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>
2. Projektas „Smurtas dėl lyties, persekiojimas ir nusikaltimo baimė“ (2012), prieiga per internetą: http://www.gendercrime.eu/pdf/gender_crime_final_report_smaller_version.pdf
3. Prieiga per internetą: <http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/violence>
4. Pasirašyta 45 šalių ir ES, iki šios datos ratifikuota 33 šalyse <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/210/signatures>
5. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1421925131614&uri=CELEX:32012L0029>
6. Projektas „Smurtas dėl lyties, persekiojimas ir nusikaltimo baimė Europos Sąjungoje“ (2012): duomenys surinkti 5 ES valstybėse narėse – Vokietijoje, Italijoje, Lenkijoje, Ispanijoje ir JK (34 AMI, 21 516 dalyvių)
7. Rosa Valls, Lúdia Puigvert, Patricia Melgar, ir Carme Garcia-Yeste. *Breaking the Silence at Spanish Universities, Violence Against Women* 22, Nr.13 (2016 m. sausis)
8. Nacionalinė studentų sąjunga. Apklausla *Hidden marks* (2012)
9. Airijos studentų sąjunga. (2013) Apklausla *Say Something*
10. Prieiga per internetą: <https://revoltsexualassault.com/wp-content/uploads/2018/03/Report-Sexual-Violence-at-University-Revolt-Sexual-Assault-The-Student-Room-March-2018.pdf>
11. Pew centro tyrimas „Seksualinis priekabiavimas internete“, 2014, prieiga per internetą: <http://www.pewinternet.org/2014/10/22/online-harassment/>
12. Prieiga per internetą: <https://www.hse.ie/eng/services/list/5/sexhealth/satu/satuar15.pdf>
13. Tikslinių grupių diskusijas surengė šios institucijos:
Kipre: Nikosijos universitetas;
Airijoje: Dublino universiteto koledžas, Korko universiteto koledžas, Limeriko universitetas, Dublino technologijų institutas, Dankalko technologijų institutas, Dublino miesto universitetas, Dun Laoghaire meno dizaino ir technologijų institutas, Dublino Trejybės koledžas;
Lietuvoje: Šiaulių universitetas;
Škotijoje: Glazgo Kaledonijos universitetas, Glazgo universitetas.
14. Duomenys iš 8 AMI surengtų studentų tikslinių grupių ir 2017 m. per NWCI *FemFest* renginius vykusių 2 dirbtuvių, kuriose dalyvavo jaunos 16–25 m. amžiaus moterys
15. Tikslinės grupės dalyvės citata
16. Europos Tarybos Ministrų komitetas, rekomendacijos Rec (2002), p. 5
17. Prieiga per internetą: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1421925131614&uri=CELEX:32012L0029>
18. Europos Sąjungos Taryba. „Duomenų apie smurtą prieš moteris ir smurtą artimoje aplinkoje rinkimo ir tyrimų užtikrinimas. Stambulo konvencijos 11 straipsnis“ (2016), p. 17
19. Prieiga per internetą: <https://rm.coe.int/1680640efc>
20. Prieiga per internetą: <http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2018/towards-an-end-to-sexual-harassment-en.pdf?la=en&vs=4236>
21. 7 ES valstybės narės yra teisės aktais įtvirtinusios „sutikimo“ apibrėžtį, kuri apima supratimą, kad seksualinių veiksmų pagrindas turi būti „laisvas ir savanoriškas sutikimas“. Pasak JT Moterų organizacijos, valstybėse, kuriose taikoma ši sutikimo apibrėžtis, sutikimas, atvirkščiai, tampa „baudžiamosios atsakomybės panaikinimo kriterijumi, kai sutikimas seksui [ir kito seksualinio pobūdžio elgesiui ir priekabiavimui] duodamas esant nelygios galios sąlygoms, tai yra prieštarauja lygių galimybių standartui“. Vadinasi, „nepageidaujamas“ yra plačiau suprantamas ir tinkamas vertinimo rodiklis.
22. Traumą patyrusiems asmenims gali būti sunkiau įsisąmoninti informaciją, todėl kad būtų išvengta papildomų kliūčių, strategijos ir procedūros turi būti kuo aiškesnės ir paprastesnės.
23. JK apie SPP praneša 10 % studentų (prieiga per internetą: <https://revoltsexualassault.com/wp-content/uploads/2018/03/Report-Sexual-Violence-at-University-Revolt-Sexual-Assault-The-Student-Room-March-2018.pdf>) 3% in Ireland (report available at <http://usi.ie/wp-content/uploads/2013/09/say-something-Final-Online-Report.pdf>)
24. 12 mėnesių terminas pateikti skundą dėl SPP dažniausiai per trumpas.
25. Prieiga per internetą: <https://www.universitiesuk.ac.uk/policy-and-analysis/reports/Documents/2016/guidance-for-higher-education-institutions.pdf>
26. Kaip sankciją skiriant atsiprašymą raštu, reikia įvertinti, ar bet koks kontaktas su kaltinamuoju neprieštarauja skundą pateikusiojo interesams

**IT
STOPS
NOW.**

IT STOPS NOW.

Seksualinio priekabiavimo ir prievartos
šalinimas trečiojo lygio švietimo institucijose

LUDWIG-
MAXIMILIANS-
UNIVERSITÄT
MÜNCHEN

WOMEN'S REPRESENTATIVE

MEDITERRANEAN
INSTITUTE OF
GENDER STUDIES

WOMEN'S ISSUES
INFORMATION
CENTRE

Finansuoja
Europos Sąjunga